

Kanuni (2009:724)pa nationalne minoriteturi ta minoriteturitšib

/Avela aro džor 0

Sarekane regulia

1. § Dauva kanuni rálila agoriba pa nationalne minoriteturia, nationalno minoriteturijakotšib faliboskothan ta horttiba te rikhaven minoriteturi tšib hougakensa ta aro tingi. Hin vaure horttiba pa anglunioskolibata ta phurengo arakhibata. Dauva kanuni rálila paña agoriba ta pálal voliba te dauva kanuni rikhavehas.

2 § Nationalne minoriteturi hin bibolde, romane, same, sveitikofinitika ta tornedalingar pálal Sveit'ibosko líjiba pálal Evropako konsiljako ramsomsiba pa minoritettorengo arakhibata (SÖ 2000:2) ta pálal evropeisko télunikanuni pa thánesko- vaj minoritetštšib (SÖ 2000:3).

Aro tšibakokanuni (2009:600) phukavehas te nationalno minoriteturitšiba hin finitiko, jiddisch, meänkieli, romani chib ta samisko.

3 § Faliboskehougaje mote ka douva hyovylas po latšo manera den informasia themesko minoriteturienge pa lengo horttiba pálal dauva kanuni.

4 § Aro tšibakokanuni (2009:600) phukavehas te themeske hin jek specialno angnal svariba te arakhen ta jelpaven nationalno minoriteturitšiba.

Themeske hin nína pe vaures helpaven nationalne minoriteturiengo sajpa te rikhaven ta barjaven pengo kultur aro Sveit'iko.

Kentengo barjiba aro kulturjako- identitet'os ta tšibesko rikhiba mote arakhes ta barjaves.

5 § Faliboskohougaje mote ge de nationelo minoriteturienge sajpa te angoven aro puchibi so angouvena dólen ta jakke harhal tšerel butja minoriteturiengo anglegierensa aro ajasáve puchiba.

Faliboskothan

6 § Finitiko tšibako faliboskothane hin vaure gáve ta fóri: Botkyrka, Eskilstuna, Gällivara, Halstahammar, Haninge, Haparanda, Huddinge, Håbo, Kiruna, Köping, Pajala, Pestuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker, Östhammar ta Övertorneå.

Meänkielisko falibosko tháne hin vaure gáve: Gällivara, Haparanda, Kiruna, Pajala ta Övertorneå.

Samisko tšibako faliboskotháne hin vaure: Arjeplog, Ararosjaur, Berg, Gällivara, Härjedalen, Jokhmokh, Kiruna, Lycksele, Malå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Umeå, Vilhelmina, Åre, Älvdalen ta Östersund.

7 § Vaure gáve ke so hin phukade aro 6§ lena sajpa te aven áfe aro pe jek líneksko phukiba aro falíboskothan pe finitiko,meänkieli,vaj samisko.Agoriba te gáve saj aven áfe aro jek falíboskothan. Gavermentto muhkela pengo džinta líneha dólen kón kamena te aven áfe aro ajasavo falíboskothan. Horttiba te rikhaven finitiko, meänkieli, ta samisko hougajensa.

8 § Ke privatno manus rikhavel finitiko,meänkieli vaj samisko aro pengo rakhiba ta rańiba hougájensa aro falíboskothan, kónesko phuvjako than hin it minoriteturiengo tšibensko falíboskothan. Dauva starkila te komunis vaj komuajo angleskiero, ke sákes hin tšetaniba aro falíbosko thanes.

9 § Avrial katar o falíboskothan hin jek specialno horttiba te rikhaven finitiko,meänkieli ni samisko aro rakhiba ta aro kontakto hougajensa aro falíboskohougajensa. Avrial katar o falíbosko tahan hin komujes hort'iba te rikhaven finitiko, meänkieli nína samisko mote aro mujalo ta rańbosko kontakti aro Falíboskohougajensa aro sáki kaj privatno komunis hin partija vaj puchiban vaj anglekiero pa sáki saj tšentaves pa personali kon hajula ta kónes hin džaniba pa minoriteturitšiba.

10 § Privatno manuske hin horttiba te rikhaven finitiko ta samisko aro pe pengo rańiba Themesko anglegierensa. It hin pańa aro komujengo kontakti pe Hort'iboskokonsielensa, Taksako oraniensa, ta Diskriminijako anglesgierensa aro sáki kaj privatno manush hin vaj sar tšetanibosko angleskiero.

11 § Falíboskohougaje mote tšeren latšes te áchelas personali końes hin tšibako džaniba aro finitiko, meänkieli ta nína samisko kaj douva hyovylas aro komujengo kontaktki hougajensa.

12 § Falíboskohougaje lel te agor specialno tńja ta specialno than te len priši vizita pa privatno komujata kón rakhila finitiko, meänkieli vaj samisko mote ni rikhaven specialne telefonoskotńja.

Horttiba te rikhaven finitiko, meänkieli ta samisko aro tingi.

13 § /Ny beteckning X § U:2009-

Dóles kon hin partija vaj anglekiero pe partija jek resin vaj aro jek puchiba aro phuvjakohorttiba, tingboskohorttiba,tšereskohorttiba, hávaskohorttiba vaj pánihort'iboskotingi pe gávensa so hin hilo vaj pah dieli

Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala ta Övertorneå hin hort'iba te rikhaven finitiko vaj meänkieli télal resinetš vaj puchiba agorlela, pa resinet vaj puchiba hin anknytning tíl diso gáve. It mahaminela samisko aro tingi are tingjakothan so hin hilo vaj pah dieli pe gáveha Arjeplog, Gällivare, Jokhmokh vaj Kiruna, ke resinet vaj puchibat hin tšetaniba are dála gáve.

Hort'iba te rikhaven finitiko, meänkieli ta samisko mote rálila nína dóla tingibosko hort'iba, kaj doma aro jek resin vaj puchiba hin líjal vágunes ta kaj vágunes rovelas (perdal phukavehas)

Kanuni (2009:857).

13 § /Avela aro džor:2010-02-15/

Dóles kon hin partija vaj partijako angleskiero aro jek resin vaj aro puchiba, so rakhavahas aro Falibosko hort'iba, tingiboskshort'iba, tšéreskotingi, havaskotingi vaj pánihort'iboskotingi pe domakothan so rálila hilo vaj pah dieli pa vaure gáveha. Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala ta Övertorneå lena hort'iba te rikhaven finitiko vaj meänkieli ka agorlela aro resin vaj, ke hin resines tšetaniba pa vaureha disave gáve. It hin samisko aro tingi tingibosko thane, konenego than hin it sar vaure gávena. Arjeplog, Gällivare, Jokhmokh vaj Kirunako phuv, ke resinet vaj puchibaske hin tšetaniba are disave gáve.

Hort'iba te rikhaven finitiko, meänkieli ta samisko mote rálila nína dóla tingibosko hort'iba, kaj doma aro jek resin vaj puchiba hin líjal vágunes ta kaj vágunes rovelas (perdal phukavehas)

14 § Horttiba te rikhaven meänkieli, samisko vaj finitiko aro resin vaj puchiban aro tingi pálal 13 § rálaven horttiba te mukhen áfe rańiba ta sikjiba aro dála tšiba, horttiba te lel dola rańiba so rálila douva tingibosko resin vaj phukiba, horttiba te lel dieli dóla lineta so rálila resinet vaj puchiba lel džaniba mujales ta horttiba te aro mujalo lávengophańiba angnal tingi rakhaven dauva tšib.

Tingi mote risaven line ta rańiba pe sveit'iko tšibes ke douva hyovylas.

Nína aro sárikanes mote tingi vá pálal te rikhaven minoriteturitšiba aro pengo kontakti pe komujensa vaj lengo anglesgierensa.

Aro sáre resin vaj sáki kaj hin hort'iba te rikhaven finitiko, meänkieli vaj samisko mote are tingi pálal 13 § mo komujes vaj anglekieres konesta fo'ula juridikano anglekiero, lena hort'iba te lel pálal kamliba lel tingibosko agoriba ta rétiba kaj tingibosko agoriba rálila pes po iego tšibaha.

15 § Douva kon kamela te rikhaven finitiko, meänkieli vaj samisko mote aro tingobosko vaj aro resinbosko byrjiba phukaven douva pálal 13 § te rikhaven pengo iego tšib kana komuja phukavela pesko džinta vágunovar aro sáki.

Ródiba te lel risiba pálal 14 § ta pálal tri'o kotoriba mote komujes mekhen pengo džinta pálal jek kurko do'a ka doma vaj agoriba hin hin mukhle, vaj naa ajasávo džinta hin mukhle sikide aro resinet vai aro puchiba.

Ka ródiba te rikhaven minoritetšib vaj kamliba pa risiba phukavehas sikide ke so pheńehas aro váguno ta aro duito kotoriba, douva lahas télaven. Ajasáve kamliba lá nína télaven ka, ke hin džanita te strakiba hin dochavitiko.

16 § Ke partija vaj partijako anglekieres hin hort'iba te rikhaven finitiko, meänkieli vaj samiskoaro tingibosko horttiba, mote risiboskiero rikhaves pálal kanunija aro 5 kap. 6?8 §§ ta 33 kap. 9 § hort'iboskophal ta 50?52 §§ faliboskoprecesko kanuni (1971:291).

Finitiko, meänkieli ta samisko aro angluniskola ta aro phurindengo arakhiba.

17 § Kana o gav so rálina aro falíbosko than dena than aro angluniskola pálal 2 a kap. 1 ta 7 §§ skolakokanuni (1985:1100), ke phurinder kamela than aro angluniskola mote gave den than kentenge aro skola kaj hin sikjiba hilo vaj pah dieli a po finitiko, meänkieli vaj po samisko.

18 § Gaves so rálial afe aro falíboskothan mote den sajpa dólenge kon kamela te len phuridengo arakhibosko tšensta pa personali kon džanela finitiko, meänkieli vaj samisko. Dauva kanuni rálila nína dóla gáve so ná panna afe aro falíbonge thane, konen hin personali kónen hin džaniba aro dála tšiba.

Frojiba

19 § Gavermento lena pa specialno doh te den bihiba, te falíba phukaven ajasavo hougaje kónes hin dochiba te tšéren butja télal falíba jek specialno dochiba ta istemaltšeriba hin pa 8 §.

Itvéribosko manera hin pálal gaverment'osko, gávengofalíboske pe phuvjako ta gavengo aro puchiba pa gávengo hougaje.

Vá páliba

20 § Falíboskohougajes istemaltšeriba pa dauva kanuni mote vá pálal. Gaverment'o phukila save hougaje lena dochiba pa kanunisko volíbata. Dauva volíbosko dochibsko ráliba naa agorila vaure hougájengo volíbosko butja.

21 § H ougáge kónen hin angnal svaribosko dochiba mote nína pálal, godidíben, informasia ta it véri butja jelpaven vaure falíbongehougaje pálal kanunijako tšuviba